

Україна є Українська Всесвітня Координаційна Рада, створена у 1992 році українськими громадськими організаціями з України та з-за кордону.

У вересні 2020 року для протидії інформаційним гібридним засобам з боку країни агресора – Російської Федерації, у якості нового консультативного та координаційного формату Україною ініційовано створення «Кримської платформи». Метою даного об'єднаного міжнародного майданчика є підвищення ефективності міжнародного реагування на окупацію Криму, відповіді зростаючим безпечним викликам, посилення міжнародного тиску на Росію, запобігання подальшим порушенням прав людини та захисту жертв окупаційного режиму, а також досягнення головної мети – деокупації Криму та повернення його Україні.

У лютому 2021 року Світовий Конгрес Українців (СКУ) привітав рішення української влади щодо створення Кримської платформи та залучатиме українців по всьому світу до підняття кримського питання серед міжнародної аудиторії. У вступному слові під час панельної дискусії «Кримська платформа: Дорожня карта деокупації» президент СКУ Павло Грод наголосив, що під російською окупацією Крим перетворився на поліцейську державу, «чорну діру» в правах людини, що ускладнило відстеження будь-яких зловживань. Ситуація в Криму має наслідки далеко за його межами, адже тактика, яка там застосовується, застосовується і в Росії, в тому числі проти української громади. Українські організації у партнерстві з українським урядом на світовому рівні започаткували та впровадили кампанії громадської дипломатії, покликані повідомляти про реалії окупованого Криму, а також боротися з російською дезінформацією у світі, наголосив очільник СКУ [1].

Розвиток глобального інформаційного простору з допомогою засобів народної дипломатії, не локальна заборона комунікативних технологій, а подальше включення українських громад в усьому світі в глобальні процеси – це має стати адекватною, дієвою відповіддю на глобальні виклики, пов'язані з поширенням конфліктів «нового типу».

Література

1. Світовий Конгрес Українців вітає рішення української влади щодо створення Кримської платформи [Електронний ресурс]: – Режим доступу:

<https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3199565-u-sku-privitali-stvorena-ukrainskim-uradom-krimskoi-platforni.html>

УДК 32:316.422 (049.2)

Лещенко О., канд. політ. н., заступник директора

Департамент організації заходів цивільного захисту Державної служби України з надзвичайних ситуацій

ГІБРИДНІ ВІЙНИ: АСПЕКТИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Leshchenko Oleksandr, Ph.D., Deputy director Department for the organization of Civil Protection, State Emergency Service of Ukraine

HYBRID WARS: ASPECTS OF CIVIL PROTECTION

Початок ХХІ століття характеризується активізацією воєнно-політичних конфліктів, які відрізняються від своєї, так би мовити «традиційної» форми, – класичної тотальної війни. Зазначені типи конфліктів (війн) військовими теоретиками та експертами іменуються, як «нелінійні», «неконвенційні», «нетрадиційні», особливо часто використовується термін – «гібридні». Специфічні ознаки «гібридних війн» простежуються у воєнних кампаніях проти Іраку (1991, 1996 і 2003 рр.), на Балканах (1999 р.), в Афганістані (2001 р.), у Лівії (2011 р.) та у Сирії (2011 р. – по цей час).

Про подальший розвиток форм та методів ведення таких війн свідчить воєнно-політичний конфлікт, який зараз відбуваються на сході України.

Особливістю сучасних воєнно-політичних конфліктів є пріоритет використання супротивниками широкого спектру невійськових методів впливу (економічних, інформаційних, екологічних, соціальних, політичних тощо) у поєднанні із різноманітними методами воєнного протистояння. Загальною метою цього протистояння є дестабілізація політичного стану держави супротивника, примушення його до прийняття сприятливих для іншої сторони умов виходу з конфлікту. Змістом дій під час ведення «гібридної війни» стає не скільки фізичне знищення збройних сил супротивника, а деморалізація й нав'язування агресором своєї волі всьому населенню держави шляхом використання широкого спектру військових та невійськових інструментів [1; 2; 3].

Таким чином, у сучасних воєнно-політичних конфліктах саме цивільне населення не тільки несе основний фізичний тягар наслідків збройного протистояння, але і знаходиться під тиском ідеологічної, економічної, інформаційної, психологічної та інших складових цього конфлікту. Дослідження цієї проблематики дають підстави стверджувати що у «гібридних війнах» пріоритетом при досягненні агресором головної мети стає морально-психологічне придушення населення країни, створення нестерпних умов для його життя, в першу чергу, шляхом руйнування (пошкодження) об'єктів критичної інфраструктури (електростанцій, ліній зв'язку, систем життєзабезпечення, об'єктів економіки, комунального обслуговування, транспорту, медичних закладів, елементів фінансової системи тощо). Основними наслідками чого, як правило, є: спад економіки, виникнення хвороб, пандемій, екологічних катастроф, посилення міграційних процесів та масового страху, які в сукупності мають забезпечити створення стресового стану у широких верств населення, як головної передумови зміни суспільної свідомості у бажаному для агресора напрямку. Водночас, в практичному сенсі настання цих наслідків має більш складну та багатоаспектну проблематику [4; 5; 6; 7].

Питанням захисту цивільного населення в умовах сучасних воєнно-політичних конфліктів присвячено доповідь Генерального секретаря ООН А. Гутерриша у травні 2018 року. Зазначена доповідь є підсумком стану вирішення цієї проблематики за останні двадцять років. У доповіді на прикладах активних збройних конфліктів проаналізовано наслідки сучасних воєнних конфліктів для безпеки цивільного населення, висвітлено основні проблеми у цій сфері, а також окреслено напрямки діяльності міжнародної спільноти щодо покращення захисту цивільного населення на наступні роки [8].

На сьогодні зміст та обсяг завдань цивільного захисту, як функції держави щодо захисту населення і територій від наслідків різних надзвичайних ситуацій, у тому числі спричинених збройними конфліктами, суттєво відрізняється від завдань, що вирішувалися у попередньому столітті. Посилення кризи системи міжнародної безпеки на початку нинішнього століття, у тому числі спричиненою активізацією сучасних воєнно-політичних конфліктів, свідчить що ефективне забезпечення цивільного захисту в таких умовах залишається актуальним, а обсяг завдань цивільного захисту, форми та методи їх реалізації в сучасних умовах потребують якісного перегляду із урахуванням безпекових викликів сьогодення. Таким чином, на сьогодні перед державою постає необхідність аналізу проблем, визначення шляхів їх вирішення та пріоритетів у сфері цивільного захисту.

На виконання вимог Закон України «Про національну безпеку України» [9], Стратегії національної безпеки України [10] в державі проведено огляд цивільного захисту. За його результатами розпочато розробку проекту Стратегії громадської

безпеки і цивільного захисту, як документа довгострокового планування у сфері національної безпеки, що визначатиме актуальні виклики та загрози національній безпеці, а також пріоритети формування та реалізації державної політики у сфері цивільного захисту на весь спектр можливих надзвичайних ситуацій як мирного так і воєнного характеру.

Література

1. Донбас і Крим: ціна повернення: монографія / за заг. ред. В.П. Горбуліна, О.С. Власюка, Е.М. Лібанової, О.М. Ляшенко. – К.: НІСД, 2015. 474 с.
2. Світова гібридна війна: український фронт: монографія / за заг. ред. В.П. Горбуліна. – К.: НІСД, 2017. 496 с.
3. Парахонський Б.О., Яворська Г.М. Онтологія війни і миру: безпека, стратегія, смисл: монографія. К.: НІСД, 2019. 560 с.
4. Мосов С.П., Чубіна Т.Д. Особливості цивільного захисту при забезпеченні цивільної оборони в сучасних війнах. URL: <http://nuczu.edu.ua/img/articles/1467/Zbirnik1.pdf>.
5. Лещенко О.Я. Вплив сучасних воєнно-політичних конфліктів на проблематику цивільного захисту: досвід Сирії та України. Вісник Дніпропетровського ун-ту. Серія: «Філософія. Соціологія. Політологія». 2016. № 5. С. 67-80.
6. Оцінка екологічної шкоди та пріоритети відновлення довкілля на сході України. Організація з безпеки та співробітництва в Європі. К.: ВАІТЕ, 2017. 88 с.
7. Причини та ризики виникнення надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру на території АТО: аналітична доповідь НІСД. URL: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/ekoproblemu_ATO-24fa1.pdf.
8. Защита гражданских лиц в условиях вооруженного конфликта: Доклад Генерального секретаря ООН А. Гутерриша. URL: <https://undocs.org/ru/S/-2018/462>.
9. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2018 р., № 31, С. 5, стаття 241.
10. Стратегія національної безпеки України: Указ Президента України від 14.09.2020 № 392/2020. Офіційний вісник Президента України. 2020 р., № 19, С. 26, стаття 926.

УДК 94 (477)

Лозовий В., д. істор. н., проф.

Національний інститут стратегічних досліджень, Україна

МАНІПУЛЯЦІЇ ІСТОРІЄЮ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОЛІТИКИ РОСІЙСЬКОЇ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ НА СХОДІ УКРАЇНИ

Lozovyi V., Dr, Prof.

HISTORY MANIPULATIONS AS AN INSTRUMENT OF RUSSIAN HYBRID WAR POLICY IN EASTERN UKRAINE

Важливою складовою антиукраїнської гібридної війни стали маніпуляції з дискурсом історії, які використовувалися у якості інструменту нівелювання загальноукраїнської ідентичності на Сході України – регіоні з конфліктогенним потенціалом різних ідентичностей.

Питання політики пам'яті були важливими у стратегії та практиці антиукраїнських сил та Росії у формуванні сепаратистських настроїв на Донбасі. У регіоні основну увагу зосереджено на просуванні концепту «особливої донбаської ідентичності», використанні препарованих фактів подій пов'язаних з «Великою Вітчизняною війною», «Донецько-Криворізькою республікою (ДКР)», «Новоросією». Однією з центральних була тема Великої Перемоги. Створюючи навколо Великої